

STORTINGET

Representantforslag 247 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Sivert Bjørnstad og Terje Hansen

Dokument 8:247 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Sivert Bjørnstad og Terje Hansen om like konkurransevilkår for servicehandelsnæringen

Til Stortinget

Bakgrunn

Kiosker og bensinstasjoner utgjør en viktig del av norsk handel. Den norske servicehandelsnæringen består av rundt 3 000 virksomheter med over 16 000 medarbeidere. Det er en utpreget distriktsnæring, og i mange lokalsamfunn er bensinstasjonene viktige arbeidsplasser. 3 av 4 omsetningskroner opptjenes utenfor de ti største byene. At servicehandelen er viktig, kom tydelig frem under koronapandemien. Ansatte på bensinstasjoner ble da ansett som kritisk personell og avgjørende for å trygge forsyningsikkerheten i Norge.

Markedet og rammebetingelsene for norske kiosker og bensinstasjoner er i endring, jf. KBS-rapporten 2021–2022 fra Hovedorganisasjonen Virke. Store omstillinger og investeringer er nødvendig i årene som kommer, særlig knyttet til det grønne skiftet, der bensinstasjoner er viktige for å kunne tilby nødvendig ladeinfrastruktur og tilbud over hele landet. Servicehandelen har også et stadig bredere sortiment. Flere bensinstasjoner fungerer i dag som dagligvarebutikker med et stort vareutvalg, men får ikke lov til å selge øl selv om dette er en del av en fullverdig dagligvaresortiment. Forbudet mot ølutsalg begrunnes ut fra alkoholforskriften § 3-4, som tolkes

som et statlig forbud mot at kiosker og bensinstasjoner kan søke om salgsbevilling for «svake alkoholholdige drikkevarer» på lik linje med dagligvarebransjen. Imidlertid vedtok nylig kommunestyret i Skaun kommune salgsbevilling for alkoholholdig drikk klasse 1 til Best Børsa. Dette fordi bensinstasjonen anses som stedets dagligvarebutikk etter at den lokale butikken midlertidig ble stengt.

Muligheten til å selge alkoholsvake drikkevarer er et virkemiddel for at kiosker og bensinstasjoner kan tilby et fullverdig dagligvaresortiment. I mange tilfeller vil dette gi et bedre tilbud til forbrukerne og sterkere konkurranse innenfor dagligvaresektoren. Konkurransetilsynet har pekt på at det å tillate salg kan være gunstig for konkurransen i dagligvaremarkedet. Dette fremgår av Meld. St. 27 (2019–2020) Daglegvare og konkurranse – kampen om kundane:

«Som omtala i delkapittel 3.6.2, har servicehandel dei siste åra sett ein nedgang i både butikkomsetnad og tal på utsalsstader. Ein viktig grunn til dette kan vere at eit av fortrinna til aktørane i servicehandelen var at dei kunne ha lengre opningstider enn daglegvarebutikkane. Dette fortrinnet fall bort då opningstidene til daglegvarebutikkane blei utvida i 2003. I tillegg har det vore ein tendens til at daglegvarebutikkane utvidar sortimentet til også å inkludere fleire 'tradisjonelle' kioskvarer, som ferdigretter og 'mat i farta', men også varer som spylevæske og eingongsgrillar. Auke i talet elbilar har òg resultert i ein nedgang i drivstoffsal, og auka kortbetaling direkte på pumpene kan ha bidrege til redusert besøk i butikkdelen, slik at bensinstasjonane får mindre meirsal. Flesland markedsinformasjon AS sin rapport om servicehandelsmarknaden finn mellom anna at det var ein nedgang i sal av drivstoff i 2018 på 3,2 prosent, samanlikna med 2017.

Fleire aktørar innanfor servicehandel meiner at ein viktig konkurransereduserande faktor er at kioskar og bensinstasjonar i dag ikkje har lov til å selje alkohol på same vilkår som daglegvarebutikker. Desse aktørane

argumenterer for at servicehandelen sitt manglende høve til å selje alkoholhaldige drikkevarer kan føre til at kundar som ynskjer å handle alkohol i tillegg til andre varer, ikkje nyttar seg av desse utsalsstadene. Kioskar og bensinstasjonar vil såleis ikkje konkurrere på like vilkår mot daglegvaregrupperingane. Dersom dette endrar seg, vil det kunne føre til at desse aktørane kan yte auka konkurransepress mot daglegvaregrupperingane. I tillegg representerer sal av alkoholhaldige drikkevarer ei inntektskjelde som servicehandelen går glipp av på grunn av dagens regulering.»

I henhold til forarbeidene (Innst. O. nr. 57 (1988–89)) er bestemmelsens formål å begrense tilgjengeligheten til alkohol, ved å begrense antall steder forbrukerne kan få tilgang til å kjøpe alkohol. Dette er imidlertid ikke til hinder for at disse stedene er hentested. Dette er formulert slik i Helsedirektoratets kommentarer:

«Selv om bestemmelsen oppstiller et forbud mot å tildele salgsbevilling til kiosk og bensinstasjon er ikke dette til hinder for at slike steder kan være hente-/utleveringspunkt for alkoholholdig drikk bestilt via nettbutikk med salgsbevilling for alkohol. Slike hentepunkter kan være i egne lokaler eller skje i lokalene til andre typer virksomheter som for eksempel bensinstasjoner.»

Det er et paradoks at bensinstasjonsansatte kan levere ut alkohol som er bestilt på nett, men ikke selv selge det. Dette kan tilsa at en «innfortolkning» av et statlig forbud er strengere enn nødvendig, og at dette er et spørsmål som kan underlegges kommunalt selvstyre. Flere og flere dagligvarebutikker fungerer også i realiteten som bensinstasjoner med etablering av ladere og

automatstasjoner med drivstoff foran dagligvarebutikken. For forslagsstillerne fremstår dette som ren forskjellsbehandling av næringsaktører.

Kiosker, bensinstasjoner og dagligvarehandelen tilfredsstillter mange av de samme behovene for forbrukeren. Tidligere hadde de ulike konkurransefortrinn. Kiosker og bensinstasjoner kunne holde åpent etter dagligvareutsalgens stengetid og på søndager, mens dagligvarehandelen hadde enerett på salg av alkoholholdig drikk klasse 1. Dette ga sektorene ulike styrker. I dag er derimot åpningstidsbestemmelsene harmonisert, men dagligvare har fortsatt enerett på salg av alkoholholdig drikk klasse 1. Denne eneretten på en kategori hindrer mulighetene for servicehandelen til å kunne tilby et bredt spekter av dagligvarer da forbrukeren ønsker å handle alt på ett sted. Dermed bidrar den til å begrense konkurransen i dagligvaremarkedet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Stortinget ber regjeringen tillate at kommunene kan innvilge søknader om salgsbevilling for alkoholholdig drikk klasse 1, også når søknaden kommer fra servicehandelsbedrifter.

12. mai 2022

Morten Stordalen

Silje Hjemdal

Hans Andreas Limi

Terje Halleland

Sivert Bjørnstad

Terje Hansen